

Андрощук І., Андрощук І., Хомовський В. Педагогічна практика як провідна форма підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Новітні напрями в галузі права та освіти» : Новітні напрями в галузі права та освіти: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (12 квітня 2019 р.). Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019, с. 96-99.

Андрощук І.В., Андрощук І.П., Хомовський В.В.

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА ЯК ПРОВІДНА ФОРМА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасні тенденції в галузі освіти, зумовлюють необхідність перегляду підходів щодо підготовки майбутніх педагогів у закладах вищої освіти й підвищення вимог до їхньої підготовки. Акцент робиться на практико-орієнтовану підготовку як важливу умову успішності професійного розвитку та становлення майбутнього фахівця. Це потребує перегляду підходів до організації педагогічних практик студентів під час їхнього навчання у закладах вищої освіти, узгодження змісту педагогічної практики з теоретичною та методичною підготовкою майбутніх фахівців.

Результати аналізу наукових досліджень свідчать про увагу науковців, дослідників (Гнатюк О., Годованюк Т., Дубасенюк О., Євтух М., Калініна Л., Козій М., Мартинюк М., Стеценко Н., Хомич Л. та ін.) до теоретико-методологічних засад практичної підготовки педагогів, психолого-педагогічних умов організації та проведення педагогічних практик; форми залучення студентів до професійної діяльності і т.д. Зокрема існують численні підходи до визначення сутності поняття «педагогічна практика». Так Абдулліна О., Мороз О., Сластьонін В. розглядають педагогічну практику форму професійного навчання, що спрямована на пізнання психолого-педагогічних закономірностей, принципів й методів професійної діяльності; Мельник О., Науменко С., Щербаков А. як важливу складову освітнього процесу в системі підготовки майбутніх педагогів. На думку Цетліна Т., педагогічна практика

виступає сполучною ланкою між теоретичною підготовкою студента й власне його професійно-практичною діяльністю.

На важливості педагогічної практики як складової професійної підготовки майбутніх педагогів та провідної ланки в системі вищої педагогічної освіти, яка доповнює і збагачує теоретичну підготовку студентів, сприяє їх самовихованню, самовдосконаленню та самоосвіті наголошує Белан Т. [1, с. 174].

В контексті підготовки педагогів, за результатами аналізу навчальних планів, можна виокремити різні види педагогічних практик: пропедевтичну, психолого-педагогічну, педагогічну в закладах позашкільної освіти, навчально-педагогічну в закладах загальної середньої освіти і т.д. Враховуючи особливості проведення педагогічної практики розрізняють такі види педагогічних практик: без відриву від навчання (педагогічна практика впродовж семестру передбачає один день в тиждень проходження педагогічної практики, в інші дні – навчання у закладі вищої освіти) та практику з відривом від навчального процесу (студент проходять лише педагогічну практику протягом декількох тижнів).

В процесі підготовки майбутніх вчителів педагогічна практика, як зазначає Казанішена Н., виконує наступні функції: адаптаційну (пристосування та вивчення освітнього середовища певної закладу загальної середньої освіти, ознайомлення з особливостями його роботи, орієнтування у шкільному середовищі); навчальну (поглиблення та закріплення теоретичних знань, отриманих під час навчання, удосконалення педагогічних умінь і навичок); виховну (самоосвіта та самовиховання, визначення ролі професійно значущих якостей майбутнього вчителя та їх формування); розвивальну (розвиток професійних мотивів, педагогічних мислення та здібностей у майбутніх фахівців); діагностичну (визначення рівня професійної підготовленості та відповідності педагогічній діяльності); рефлексивну (самопізнання, самоаналіз результатів проходження педагогічної практики з метою визначення напрямів самоосвітньої діяльності); інтегруючу (здатність комплексно застосовувати на практиці теоретичні знання й уміння, здобуті під час вивчення різних навчальних дисциплін, спрямування їх на досягнення поставленої мети) [3, с. 28].

Основним змістом педагогічної практики, на думку більшості науковців, є педагогічна діяльність, у якій, з позиції діяльнісно-розвивального підходу основними компонентами виділяють вихідний стан, мету, засоби, умови, результат. При вивченні проблеми змісту педагогічної практики Сластьонін В. виходить із того, що її зміст «має сприяти актуалізації та поглибленню професійно-педагогічних знань студентів, формуванню їхніх педагогічних умінь і навичок, розвиткові педагогічного мислення, творчої активності». Науковець наголошував, що «змістом педагогічної практики повинен стати педагогічний процес, розглянутий у найістотніших визначаючих його характеристиках» [5, с. 84].

Головними завданнями педагогічної практики у закладі вищої освіти є: дослідження стану навчально-виховного процесу в закладі загальної середньої освіти (організації занять і виховної роботи, технологій навчання і виховання, контролю навчальних досягнень і розвитку особистості); конструювання особистісної педагогічної системи навчання і виховання учнів на період практики (визначення основних цілей навчання й виховання; відбір, структурування і дозування знань; підготовка необхідної матеріально-технічної та дидактичної бази; дозування обсягів робіт учнів; вибір та обґрунтування методів, форм і засобів навчання й виховання; встановлення міжпредметних зв'язків); організування навчально-виховного процесу (різні види навчально-пізнавальної діяльності учнів, що сприяють продуктивному оволодінню знаннями, уміннями й навичками; педагогічної взаємодії з учнями; психологічно-комфортної атмосфери); управління навчально-виховним процесом під час уроків трудового навчання та позаурочної художньо-технічної діяльності учнів; здійснення контролю за результатами навчально-пізнавальної діяльності.

Для реалізації завдань педагогічної практики необхідно дотримуватися відповідних етапів її проходження. Зокрема деякі дослідники наголошують на відповідній структурі педагогічної практики, яка реалізується на таких етапах:

- ознайомлювальному (пропедевтичному), проєктивному, активно-діяльнісному, узагальнювальному, підсумковому (Майський Г.) [4];
- пробно-тренувальному, закріплювально-тренувальному, заліково-тренувальному (Горленко В.) [2, с. 77].

Кожен етап проходження педагогічної практики є важливим і реалізує її відповідні завдання. Зокрема на початку проходження педагогічної практики, необхідно забезпечити особистісно орієнтований, комплексний і творчий характер підготовки кожного студента. Система взаєностосунків студентів-практикантів та керівників практики має носити характер взаємодії. Зазначимо, що ефективність проходження педагогічної практики значною мірою визначається наявністю співпраці між закладами вищої та загальної середньої освіти, співпрацею керівників практики цих закладів, а також доброзичливим відношенням шкільного колективу до практикантів, їхнім включенням в спільну діяльність. Тому під час організації педагогічної практики необхідно ретельно підбирати бази практик, а також керівників з числа досвідчених вчителів-методистів, які виступали б в якості наставника, консультанта, порадника під час проходження студентами практики й заохочували їх до здійснення педагогічної діяльності у майбутньому. Під час педагогічної практики студенти мають змогу засвоїти рольову поведінку вчителя в реальних умовах закладу загальної середньої освіти. Соціально-психологічна позиція студента в період проходження практики є невизначеною, оскільки він виконуючи функції вчителя не відчуває себе в повній мірі у цій ролі, не знає особливостей педагогічного колективу закладу освіти, його традицій, що ускладнює проходження практики. За результатами аналізу наукових досліджень, можна стверджувати, що під час проходження студентами педагогічної практики спостерігається зниження рівня рефлексії, здатності до самоаналізу, самооцінки і самоконтролю. Це зумовлено новими освітніми умовами, постійним контролем з боку керівників практики від закладу вищої та загальної середньої освіти, невизнанням студентів-практикантів як рівноправних колег, відсутність досвіду педагогічної діяльності. Тому важливо, щоб керівник розумів ці причини й намагався підтримати студента, вселити в нього впевненість та створити в повній мірі умови для його входження в педагогічну професію. Відвідуючи уроки практиканта, керівник має не вказувати на помилки у його діяльності, а проконсультувати щодо підвищення ефективності його дій, можливих причин невдач та способів їх усунення. Доцільним є визначення індивідуальних завдань для студента з метою його самоосвітньої діяльності.

За результатами проходження педагогічної практики, на її підсумковому етапі, доцільним є здійснення студентами самоаналізу. Самоаналіз педагогічної діяльності передбачає вивчення майбутнім педагогом стану, результатів своєї професійної діяльності під час проходження педагогічної практики, встановлення причинно-наслідкових взаємозв'язків між елементами педагогічних явищ, визначення шляхів вдосконалення навчання і виховання учнів. Здійснюється він на основі аналізу та порівняння сформованості основних педагогічних умінь на початку і по завершенню навчально-педагогічної практики і дає змогу оцінити динаміку змін у професійній підготовці майбутнього вчителя трудового навчання та технологій.

Таким чином, практична підготовка у ході проходження педагогічної практики дає змогу відчувати себе в ролі вчителя, забезпечує формування професійних умінь та навичок майбутніх педагогів, необхідних для успішного здійснення професійної діяльності при умові належної методичної підготовки. Важливу роль щодо реалізації завдань педагогічної практики відводиться керівнику як наставнику.

Література:

1. Белан Т. Г. Організаційно-методичні засади педагогічної практики майбутніх учителів технологій. Вісник Глухівського нац. пед. університету імені Олександра Довженка: зб. наук. праць. Вип. 19. 2011. С. 171–174.
2. Горленко В. П. Цели педагогической практики: проблемы обоснования. Педагогика. 1999. № 4. С. 74–77.
3. Казанішена Н. Педагогічна практика як складова процесу підготовки майбутнього вчителя початкової школи до екологічного виховання учнів. Науковий збірник Уманського державного педагогічного університету. Умань : УДПУ, 2009. №30. С. 25–34.
4. Майський Г. Ю. Суть педагогічної практики студентів вищих навчальних закладів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2013., Вип. 30 (83). С. 564–567.

5. Слостенин В. А. Формирование социально– активной личности учителя.
Сов. педагогика. 1981, № 4. С. 76 – 84.